Jurnalul unei plasiere

(spectacolul Notre Dame de Paris)

de Adina Dabija

M-am bucurat din tot sufletul, după sosirea în Québec, în iarna anului trecut, când am reuşit să-mi găsesc un job de plasieră la Centrul Cultural Maurice O'Bready al universității. Este vorba de o săla de spectacol cu o capacitate de 1700 de locuri (http://www.usherb.ca/centreculturel/), de neocolit în turneele trupelor canadiene de teatru. Am crezut că voi avea şansa nesperată de a vedea câteva dintre cele mai importante producții artistice ale Québec-ului şi de a înțelege astfel mai repede o cultură nouă, în condițiile în care un bilet la spectacol costă 25 - 30 $. În prima mea seară de plasieră (cred că era un concert simfonic), tremuram de emoție văzând cum sala se umple ochi. Credeam că mi-a pus Dumnezeu mâna în cap şi am ajuns în raiul culturii şi al societătii de consum artistic. Probabil că eram atât de emoționată încât nu am observat că publicul acela era format din persoane în vârstă care ieşeau din casă pur şi simplu că să nu moară de plictiseală şi de urât în toiul iernii canadiene. Am avut însă timp să remarc acest lucru în serile care au urmat. Timp de două luni am aşteptat cu încordare să apară pe afiş un spectacol de teatru. Mi s-a spus că asemenea spectacole sunt mai degraba rare în timpul iernii. « De ce? », am întrebat cu naivitate. Toată lumea dădea din umeri. În schimb, sala se umplea la o mie de spectacole de umor mai mult sau mai puțin grosier şi vulgar, sau de şansonete ieftine, la care sala aplauda cu ardoare minute în şir. Am văzut spectatori cu lacrimi în ochi la spectacolul lui Garou, cel mai în vogă star pop quebecois al momentului, iubit chiar mai mult decât Céline Dion… M-am consolat vag cu câteva spectacole, altfel reuşite, de circ şi acrobație, dar unde era teatrul? În sfârşit, prin martie a venit din Montréal un spectacol de

teatru al Companiei Rideau Vert. Sala era aproape goală. Probabil, mi-am spus eu, pentru că e marti. Spectacolul, o comedie neagră, tristă, era extrem de expresiv şi de original. Ei bine, s-a aplaudat din politețe vreo 30 de secunde şi apoi lumea a plecat în mare grabă. Am rămas cu gura căscată. Am înțeles atunci – fapt confirmat pe parcurs - de ce spectacolul fusese programat marți şi de ce sala era goală. Publicul quebecois iubeşte râsul. Dacă spectacolul nu e o comedie, l-ai pierdut. De aceea în Québec s-a dezvoltat o veritabila industrie a râsului, de la Şcoală națională de umor şi până la Academie națională de circ. Majoritatea spectacolelor de teatru sunt concentrate în Montréal, oraş format 80% din imigranți, cel mai animat cultural oraş din Québec şi, se spune, din Canada. Numeroşi regizori de teatru de aici care au ajuns astazi la consacrare « au dat lovitura » mai întâi în Europa. Am auzit pe mulți plângându-se că în România e greu să faci teatru. Bine, dar strângi câtiva studenți la actorie, găseşti 2-3 milioane de lei şi spatiu de repetitie gratis şi ridici un spectacol! Cunosc spectacole care au fost făcute în felul acesta. Fireşte, nu e nici pe departe un ideal, dar aici nu se poate nici măcar atât. Nu-ți vine nimeni. Trebuie să fii într-adevar profesionist, iar aici nimeni nu-ți dă spațiu sau 2 cenți pentru că eşti artist şi vrei să faci ceva.

În aceste condiții, când îmi pierdusem total speranța că voi vedea vreodată în Québec un spectacol de calitate care să fie altceva decât industrie, şi tânjeam mai mult că niciodată după sălile de teatru bucureştene, iată că, la începutul acestei veri, a descins la Centrul Cultural al Universității Sherbrooke, anuntându-şi 5 (cinci!) reprezentații, spectacolul de operă modernă Notre Dame de Paris. După cât tapaj se făcuse în jurul lui şi cunoscând gusturile publicului quebecois, am manifestat de la bun început circumspecție. La ora opt în seara primei reprezentații, îmbracată în cea mai corectă ținuta de plasieră (fustă neagră, bluză albă, zâmbet) dădeam cu mare severitate « Bon soir! » spectatorilor care reuşiseră să « prindă » bilet pentru această primă ocazie (la prețul de 90 $) şi care se aflau, deja, în stare de euforie. În sfârşit, cortina s-a ridicat şi a fost o clipă de aşteptare în întuneric. Cam o asemenea atmosferă am mai trăit la meciurile României în deplasare. Plutea o electricitate vizibilă în aer. Foarte curând ea avea să se transforme în “flux”, sentimentul acela pe care spectatorii şi actorii îl împărtăşc în situatiile excepționale. Pe scenă a apărut într-o lumină albastră Gringoire, trubadurul, anunțând că « a sosit vremea catedralelor ». Vocea lui puternică interpreta o muzică atât de stranie încât am simțit, pentru prima

oară în viața mea la începutul unui spectacol, că ajung exact în locul în care m-ar fi dus un final de reprezentație extrem de reuşit. Apoi pe scena au apărut « les sans-papiers », boemii aciuați în jurul catedralei Notre Dame, care au interpretat un dans de o plasticitate şi de un profesionalism remarcabile, cerând azil lui Frollo, arhiereul Catedralei Notre Dame. Decorul, extrem de simplu, multifuncțional, era compus doar din peretele gigantic al catedralei, format din module care se adaptau la fiecare scenă.

Povestea este cea a romanului lui Victor Hugo. Trei barbați iubesc aceeaşi femeie, pe Esmeralda, tiganca, « fille du long chemin », cum îşi spune ea. Quasimodo, cocoşatul care trage clopotele catedralei, Frollo, arhiereul catedralei şi Phoebus, cavaler deja logodit cu o alta, toți se luptă pentru a câştiga inima Esmeraldei. Această luptă va avea consecințe tragice pentru toate personajele. Un spectru larg de emoții se perindă prin fața spectatorului, de la culmile himalaiene ale pasiunii până la abisurile cele mai negre ale disperarii. Este marele merit al spectacolului : în două ore te face să călătoreşti prin cea mai mare varietate de posturi emoționale, adesea într-o succesiune paradoxală. Personajele sunt sfâşiate în cursa dublelor constrângeri : Phoebus e deşirat între două iubiri; pasiunea lui Frollo pentru Esmeralda intră în contradicție cu îndatoririle lui ecumenice; Quasimodo se lasă tarât într-o iubire fara speranță.

Povestea este pusă în scenă cu un rafinament şi o inventivitate diabolică de catre regizorul quebecois Gilles Maheu. Ea curge pe muzica lui Richard Cocciante, compozitor de origine franco-italiana, în versurile textierului quebecois Luc Plamondon. Spectatorul nu este slăbit nici o clipă: după piese de mare intensitate poetica, cum ar fi « Lune », « Belle », « Esmeralda tu sais », « Ma maison c'est ta maison », urmează piese energice, dezlănțuite, cum ar fi « Anarkia », « La Cour des miracles », « La Fęte des Fous », voluptoase : « Bohémienne », « La val d'amour », « La Volupté » sau tragice : « Déchiré », « Tu vas me detruire », « Danse mon Esméralda ». interpretarea actorilor cântareti este completă şi convingătoare: de la voce, până la expresivitate vizuală şi tehnica actoricească. Vedeta serii a fost Mario Pelchat, care a interpretat personajul Quasimodo. Vocea sa profundă, gravă, a dat credibilitate uriaşă personajului. Mai târziu, în seara ultimei reprezentații, când toate plasierele au fost invitate la petrecerea « hawaiană » de rămas bun a trupei Notre Dame de Paris, şi am avut astfel ocazia să-i văd

de aproape pe unii actori, am ramas impresionată să remarc cât de tânar este în realitate Mario Pelchat. Pe scenă i-ai fi dat cel putin 45 de ani.

Numerele de dans şi acrobaţie au dat ritm poveştii. În timpul spectacolului nu-ţi ajungeau doi ochi să vezi tot ce se întâmplă pe scenă. Douăzeci de dansatori şi acrobaţi făceau ce voiau din trupurile lor, într-o sincronizare inumană. Şapte mii de curriculum vitae, dintre care trei mii reţinute, şase luni de audiţii, aşa s-a format trupa spectacolului Notre Dame de Paris. Dansatorii şi acrobaţii, cu orizonturi culturale extrem de diferite, de la italieni, la tailandezi, sri-lankezi, cubanezi etc. au contribuit direct la realizarea coregrafiei. La baza acesteia stau improvizaţiile lor. Adesea, numerele de acrobaţie sunt periculoase. De exemplu, trei clopote uriaşe coboară din înaltul scenei, plângând durerea lui Quasimodo. În timp ce acesta cânta, trei acrobaţi pe post de limbi de clopote, execută mişcări care ţin spectatorii cu sufletul la gura. Piesa « La cour des miracles » este punctul de maximă forţă al spectacolului. Este atâta inventivitate şi dinamică în acest numar de acrobaţie şi dans, încât ţi-e frică să nu se întâmple o nenorocire : să cadă cântareţul din înaltul scenei sau acrobaţii care danseaza pe peretele vertical al catedralei.

Spectacolul Notre Dame de Paris (http://www.notredameonline.com) pare să fie, în prezent, cea mai importanta producţie culturală a Québecului. În trei ani a avut trei milioane de spectatori din Europa şi America. Au fost vândute mai mult de zece milioane de discuri. Pentru anul 2002 sunt prevăzute premiere în limbile rusă, italiană şi olandeză.

Am vazut spectacolul de cinci ori şi în seara a şasea am simţit acea nervozitate care trebuie să-i încerce pe cei care nu-şi iau poţiunea. În toate cele cinci seri am uitat că sunt plasieră şi m-am simţit ca un spectator obişnuit, care are bilet şi loc. Nu am simţit nici o clipa nevoia să mă aşez, şi nu m-au durut nici buzele de atâta zâmbit la început şi la antract. Mi-am recăpătat speranţa că voi mai vedea şi alte spectacole de calitate în Québec.